

Laura Viikonen

Veikko Vauhkonen

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto talousvaliokunnalle

Talousvaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräksi muiksi laeiksi (HE 205/2024 vp).

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu esityksestä kunnioittavasti seuraavaa.

Yleiset huomiot esityksestä

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa hallituksen esitystä ja pitää sitä tarpeellisena täydennyksenä suomalaiseen varautumista koskevaan lainsäädäntöön.

Kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvat uhat ovat konkretisoituneet merkittävästi viime aikoina ja tarve kriittisen infrastruktuurin suojelemiseen on tunnistettu myös EU:ssa. Suomessa varautumista koskevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä on jo entuudestaan monella yhteiskunnan näkökulmasta kriittisellä toimialalla, kuten esimerkiksi teleyrityksiä koskevassa lainsäädännössä. Suomen erityinen vahvuus on perinteisesti ollut myös elinkeinoelämän ja viranomaisten keskinäinen yhteistyö varautumisasioissa. Tästä huolimatta kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen on tarvetta varautua myös uudella lainsäädännöllä. Käsillä oleva uusi laki olisi tärkeä nimenomaan siitä syystä, että se täydentäisi lainsäädäntöä sellaisilla toimialoilla, joissa varautumisesta ei ole vielä erityislainsäädäntöä olemassa.

Varautumisvelvollisuudesta

Esityksen keskeisin velvoite on kriittisen infrastruktuurin toimijoille lain 15 §:ssä asetettu velvoite vahvistaa omaa häiriönsietokykyään erilaisilla teknisillä, organisatorisilla tai muilla turvallisuuteen liittyvillä toimenpiteillä. Tämä tarkoittaa käytännössä lakisääteistä varautumisvelvoitetta erilaisiin normaaliolojen häiriötilanteisiin. Toimijan on huolehdittava varautumisestaan kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla, muun muassa infrastruktuurin fyysisellä suojaamisella tai vaikkapa lisäämällä yrityksen organisaatioturvallisuutta erilaisin toimenpitein. Sääntely on tarpeen ja tervetullutta erityisesti niillä toimialoilla, joilla varautumisvelvoitteesta ei ole entuudestaan säädetty toimialaa koskevassa erityislainsäädännössä.

Varautumisvelvollisuus on suomalaisessa lainsäädännössä jo varsin laajalti käytössä oleva velvollisuus erityisesti yrityksille, joiden tuottamista palveluista ollaan riippuvaisia yhteiskunnassa laajemmin. Lakisäateinen varautumisvelvollisuus on ollut jo pitkään muun muassa

viestintämarkkinoita, sähkömarkkinoita sekä viimeisimpänä rahoitusmarkkinoita koskevassa erityislainsäädännössä. Myös EU:ssa on monella toimialalla valmisteilla varautumista koskevaa uutta EU-lainsäädäntöä. Varautuminen ja siitä aiheutuvat taloudelliset kustannukset mielletään siten jo monella elinkeinotoiminnan alalla väistämättömäksi osaksi toimintaa.

Tarvittavat taloudelliset panostukset yksittäisten kriittisten yritysten toimintavarmuuteen häiriötilanteissa ja erilaisissa poikkeusoloissa ovat nykyinen turvallisuustilanne huomioon ottaen erittäin perusteltuja ja tarpeen yhteiskunnan näkökulmasta. Varautuminen parantaa myös elinkeinonharjoittajan oman toiminnan luotettavuutta. Pitkällä aikavälillä tämä toimii myös yrityksen itsensä hyödyksi lisätessään yrityksen asiakkaiden luottamusta yrityksen palveluihin.

Satamia koskeva sääntely

Hallituksen esityksessä ehdotetaan ulkomaanliikenteen satamien satamanpitäjille asetettavan velvollisuus varmistaa, että sataman turvallisuuden kannalta kriittisiin tietoihin ja tietojärjestelmiin on pääsy vain sellaisilla työntekijäryhmillä, joiden nuhteettomuus ja luotettavuus on varmistettu henkilöturvallisuusselvityksellä. Selvittämisvelvollisuus voi olla laajempi, jos se on erittäin tärkeää valtion turvallisuuden suojaamiseksi tai järjestäytyneen rikollisuuden ennalta ehkäisemiseksi.

Liikenne- ja viestintävirastolle annettaisiin toimivalta päätöksellään täsmentää, mitä satamien tietoja ja tietojärjestelmiä pidetään turvallisuuden kannalta kriittisinä. Osana asian valmistelua viraston tulisi kuulla satamanpitäjää ja muita toimivaltaisia viranomaisia.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa ehdotettua sääntelyratkaisua ja pitää sitä tarpeellisenä ja perusteltuna satamien henkilöturvallisuuden kehittämiseksi.

Esityksen yhteys NIS 2 -direktiiviin ja HE 57/2024 vp

Ministeriö tuo esiin, että esityksellä on yhteys Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2022/2555 toimenpiteistä kyberturvallisuuden yhteisen korkean tason varmistamiseksi kaikkialla unionissa, asetuksen (EU) N:o 910/2014 ja direktiivin (EU) 2018/1972 muuttamisesta sekä direktiivin (EU) 2016/1148 kumoamisesta (NIS 2 –direktiivi). NIS 2 -direktiivin kansallista täytäntöönpanoa koskee eduskunnassa vireillä oleva hallituksen esitys HE 57/2024 vp.

CER- ja NIS 2 -direktiiviä koskevia ehdotuksia on käsitelty samanaikaisesti EU:ssa. Lisäksi direktiivien kansallisen täytäntöönpanon valmistelussa on tehty poikkihallinnollista yhteistyötä sisäministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön välillä.

Ministeriö toteaa, että NIS 2 -direktiivi edellyttää, että sen mukaisia velvoitteita kyberturvallisuutta koskevasta riskienhallinnasta ja merkittävien poikkeamien raportoinnista sovellettaisiin myös CER-direktiivin nojalla määritettäviin kriittisiin toimijoihin (NIS 2 -direktiivin 2 artiklan 3 kohta). Tältä osin NIS 2 -direktiivi täydentää kriittisille toimijoille CER-direktiivin nojalla asetettavia velvoitteita. Lisäksi CER- ja NIS 2 -direktiiviin sisältyy säännöksiä niiden mukaisten toimivaltaisten viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotuksia NIS 2 -direktiivin mukaisten velvoitteiden soveltamisesta kriittiseen toimijaan. Näin ollen CER- ja NIS 2 -direktiivien kansallista täytäntöönpanoa olisi tarpeen täydentää kuvatus yhteyden osalta.

Hallituksen esityksen jaksossa 10 todetaan, että valtioneuvosto valmistelee erikseen esityksen teknisistä lainsäädäntömuutoksista, jotka ovat tarpeen ehdotetun kyberturvallisuuslain (HE 57/2024 vp) velvoitteiden soveltamiseksi kriittisiin toimijoihin NIS 2- ja CER-direktiivien edellyttämällä tavalla. Ministeriö toteaa, että tämän esityksen valmistelu on käynnissä ja CER-direktiivin täytäntöönpanon aiheuttamat muutokset ehdotettuun kyberturvallisuuslakiin on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman pian erillisellä hallituksen esityksellä.

Ministeriö ehdottaa, että eduskunta harkitsisi mahdollisuuksien mukaan esityksen käsittelyn yhdistämistä myöhemmin annettavaan samaa asiaa koskevaan esitykseen. Lisäksi ministeriö toteaa, että tässä yhteydessä CER-direktiivin täytäntöönpanoa ei ole tarpeen täydentää edellä kuvattujen seikkojen osalta, koska valmisteilla on erillinen esitys asiasta. Lopuksi ministeriö toteaa, että lainsäädäntöteknisistä syistä muutoksia ei ole voitu sisällyttää kyberturvallisuuslakia koskevaan hallituksen esitykseen HE 57/2024 vp.

Ministeriö toteaa, että NIS 2 -direktiiviin perustuvien velvoitteiden soveltamisesta aiheutuu kustannuksia erityisesti sellaiselle kriittiseksi määritettävälle toimijalle, joka ei olisi ennalta kuulunut kyberturvallisuuslain soveltamisalaan. Tällaisia toimijoita olisivat kriittiseksi määritettävät pien- ja mikroyritykset sekä CER-direktiivin soveltamisalaan kuuluvat lääketukkukaupat tai julkisen liikenteen harjoittajat.

Ministeriö pitää tärkeänä, että kyberturvallisuuslaki ja sen mukaiset velvoitteet voidaan saattaa voimaan mahdollisimman pian. NIS 2 -direktiivin kansallisen täytäntöönpanon määräaika on päättynyt lokakuussa 2024. Komissio on jo aloittanut rikkomusmenettelyn Suomea vastaan direktiivin puutteellisesta täytäntöönpanosta marraskuussa 2024.